

Certificering binnen de biobased economy: van belemmering naar kans voor innovatief MKB

Harriëtte Bos, FBR-Wageningen UR
John Butter, EZ-Directie BbE, programma Botsende Belangen BbE

FBR Report 1491
BO-20.12-006

Certificering binnen de biobased economy: van belemmering naar kans voor innovatief MKB

Harriëtte Bos, FBR-Wageningen UR
John Butter, EZ-Directie BbE, programma Botsende Belangen BbE

Dit onderzoek is uitgevoerd door Wageningen UR Food & Biobased Research in opdracht van en gefinancierd door Ministerie van EZ in het kader van het programma Botsende Belangen BbE. Projectnummer: BO-20-12-006.

Wageningen UR Food & Biobased Research
Wageningen, februari 2014

FBR Report 1491
BO-20.12-006

FOOD & BIOBASED RESEARCH
WAGENINGEN UR

© 2014 Wageningen UR Food & Biobased Research (instituut binnen de rechtspersoon Stichting Dienst Landbouwkundig Onderzoek), Postbus 17, 6700 AA Wageningen, T 0317 48 00 84, E info.fbr@wur.nl, www.wageningenUR.nl/fbr. Wageningen UR Food & Biobased Research.

Wageningen UR Food & Biobased Research hanteert voor haar rapporten een Creative Commons Naamsvermelding 3.0 Nederland licentie.

Wageningen UR Food & Biobased Research aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

FBR Report 1491, BO-20.12-006

ISBN 978-94-6257-057-3

Inhoud

Inhoud		4
1	Inleiding	6
2	Aanpak	7
3	Certificering in relatie tot de biobased economy	8
	3.1 Vormen van certificering binnen de biobased keten	8
	3.2 Belemmeringen ervaren door ondernemers	9
4	Resultaten en aanbevelingen	11
	4.1 Agenderen van het vraagstuk	11
	4.2 Hoe helpt certificering de BbE ondernemer in het MKB	12
	4.3 Drie actielijnen	14
	4.4 Overige aanbevelingen	15
5	Conclusies	17
6	Referenties	18
	Appendix, drie cases uit de praktijk	19
	Case 1. Isolatieschuim	19
	Case 2. Hennep- en vlasisolatiebekens.	19
	Case 3. Ontbrekende certificaten.	20

---

1 Inleiding

De ontwikkeling van de biobased economy (BbE) in Nederland begint steeds meer op gang te komen. Grote en kleine bedrijven brengen innovatieve biobased producten op de markt.

In het kader van het programma Botsende Belangen BbE is in 2011 door Sira Consulting een studie uitgevoerd naar belemmeringen die BbE ondernemers ondervinden bij het op de markt brengen van hun producten.^{1,2} Het hieruit resulterende rapport brengt certificering in relatie tot duurzaamheid naar voren als een fundamentele belemmering, dat wil zeggen een belemmering waarvoor geldt dat het wegnemen ervan meer complexe aanpassingen vraagt. In het voorliggende onderzoek is daarom dieper ingegaan op de aard van deze belemmering en is gezamenlijk met verschillende stakeholders gezocht naar manieren om de belemmering te verminderen.

Certificering^{*}, en daaraan voorafgaand normalisatie[†], kunnen innovaties stimuleren door business-to-business transacties te vereenvoudigen en door producten extra zichtbaarheid te geven in de markt. Ondernemers in de biobased economy, met name uit het MKB (midden- en kleinbedrijf) ervaren echter ook specifieke belemmeringen bij het op de markt brengen van hun producten als gevolg van normalisatie en certificering. Daarmee zou certificering in bepaalde gevallen innovatie in de biobased economy juist beperken.

Certificering van biobased producten en certificeren van duurzaamheid is niet hetzelfde. Aantonen dat een product biobased is betekent niet dat daar ook mee is aangetoond dat het product duurzaam is. Het blijkt echter dat bij veel discussies deze twee aspecten door elkaar heen lopen, wat de problematiek enigszins vertroebelt. Biobased draagt in algemene zin bij aan duurzaamheid maar er bestaat geen noodzakelijk verband. In de beleidscontext wordt duurzaamheid wel altijd als een randvoorwaarde van de biobased economy genoemd. Aan de hand van de belemmeringen en cases uit het Sira rapport en inbreng van zo'n 20 ondernemers en experts is de afgelopen 1,5 jaar geïnventariseerd hoe biobased-certificering en duurzaamheidscertificering een stimulans kunnen geven bij het op de markt brengen van innovatieve biobased producten. Hierbij is speciaal gekeken naar de kansen voor innovatieve MKB bedrijven.

Certificering is een instrument van de markt. Maar de overheid kan op verschillende manieren betrokken zijn bij certificering. Soms in relatie tot regelgeving, waarbij het certificaat in de regelgeving opgenomen kan zijn of in een toezichtondersteunende rol waarbij de toezichthouder certificaathouders anders kan benaderen dan niet-certificaathouders. Maar de overheid kan ook betrokken zijn zonder dat er een directe relatie met wetgeving is. Het gaat dan om certificaten die bijdragen aan een bepaald publiek belang. De overheid heeft dan een faciliterende en stimulerende rol[‡]. Deze notitie gaat met name in op de rol die de overheid kan spelen in dit laatste geval.

---

^{*} Met een certificaat wordt aangetoond dat het product aan een bepaalde norm voldoet.

[†] Normalisatie: het vaststellen van een norm, en van de meetmethoden waarmee kan worden aangetoond dat aan de norm wordt voldaan

[‡] De verschillende varianten van certificatie in relatie tot overheidsbeleid en de randvoorwaarden daarbij zijn beschreven in het kabinetsstandpunt 'accreditatie en certificatie in het kader van overheidsbeleid'.

---

2 Aanpak

Normalisatie en certificering in relatie tot duurzaamheid en BbE betreft een complex vraagstuk. Daarom is gekozen voor een iteratief traject van probleem- en oplossingsverkenning met afwisselend ondernemers, deskundigen en beleidsmensen. Voor een deel zijn de werkdocumenten, gespreks- en discussienotities vertrouwelijk, dit rapport biedt een openbare samenvatting van het traject.

Op basis van de cases uit het Sira rapport¹, gesprekken met een aantal stakeholders, enkele andere cases (beschreven in de appendix) en beschikbare literatuur over duurzaamheidscertificering voor biobrandstoffen is een analyse gemaakt van de problematiek en mogelijke oplossingsrichtingen (zie hoofdstuk 3). Deze analyse is getoetst bij een aantal experts.

De drie kernvragen die naar voren kwamen zijn als volgt verwoord:

1. In hoeverre en onder welke omstandigheden werkt certificering als een belemmering of juist als een stimulans voor innovatie in de biobased economy?
2. Wordt certificering, en dan met name de certificering op duurzaamheid, niet te ingewikkeld gemaakt voor het doel?
3. Wat kan de rol van de overheid zijn om te voorkomen dat certificering mede in relatie tot duurzaamheid belemmerend werkt voor innovatie in de biobased economy?

Na consultaties binnen EZ en een workshop met zeven externe experts is een discussiedocument geschreven, waarin mogelijk te volgen oplossingsrichtingen en de aansluiting met een aantal lopende beleidslijnen is beschreven (zie paragraaf 4.1 voor een samenvatting).

Vervolgens zijn de bevindingen besproken en getoetst in twee workshops met MKB ondernemers in de biobased economy. Het resultaat is vastgelegd in een aantal noties die richtinggevend zijn voor de positionering van de directie BbE met betrekking tot normalisatie en certificering en het gebruik hiervan (zie paragraaf 4.2).

Het nu voorliggende openbare rapport geeft een samenvatting van de bevindingen, conclusies en aanbevelingen van het gehele traject.

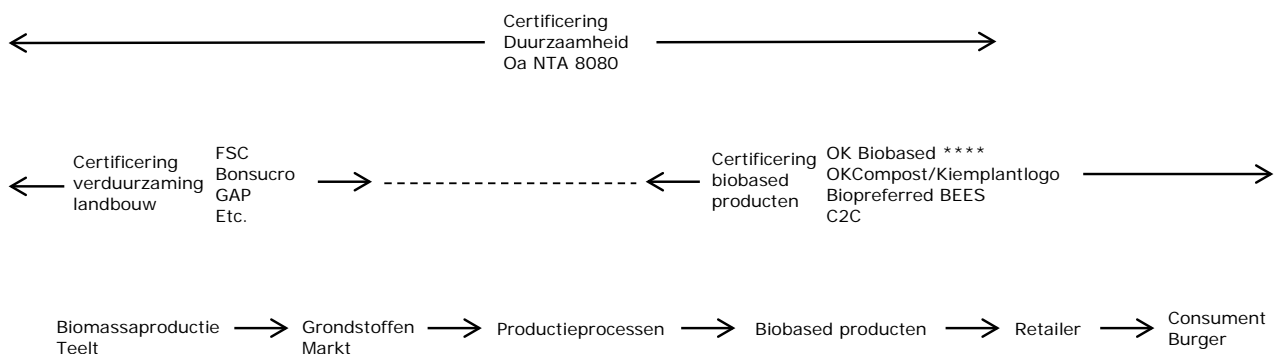

---

3 Certificering in relatie tot de biobased economy

3.1 Vormen van certificering binnen de biobased keten

Verschillende types certificering zijn relevant voor producten uit de biobased economy. Het kan hierbij gaan om certificering op (eind)product niveau, certificering van grondstoffen, maar ook over certificering door de keten heen van alle tussenproducten of producenten. Onderstaand plaatje geeft een (niet uitputtend) overzicht van de samenhang van verschillende types certificering:

De biomassaketen is vereenvoudigd weergegeven: van de productie van de grondstof (teelt) via een grondstoffen markt waar al dan niet gecertificeerde biomassa wordt verhandeld naar de fabriek die de biomassa omzet in producten die uiteindelijk naar de consument gaan.

De verschillende vormen van certificering zijn erboven aangegeven:

- De duurzaamheidscertificering over de gehele keten. Een voorbeeld hiervan is de verplichte certificering voor het gebruik van biomassa voor biobrandstoffen, willen deze meetellen voor de bijmengverplichting. Minimaal moet dan worden voldaan aan de voorwaarden uit de Renewable Energy Directive (RED). De Nederlandse NTA 8080 norm is hier een voorbeeld van. Deze is overigens strenger dan de minimumeisen uit de RED. Elk bedrijf in de keten moet volgens NTA 8080 gecertificeerd zijn om de biobrandstof het certificaat mee te kunnen geven. Belangrijk om te beseffen is dat deze certificering niet is ingesteld om innovatie te bevorderen maar om te voorkomen dat de verplichte bijmenging van biobrandstoffen, zoals in het EU beleid is vastgesteld, leidt tot excessen in de productie van biomassa.
- Duurzaamheidscertificering van de biomassa productie die wordt aangezwengeld door bijvoorbeeld de retail en die vorm krijgt (en al heeft gekregen) in een flink aantal certificaten, soms gericht op één grondstof. Een aantal van deze certificaten wordt ook binnen de NTA 8080 geaccepteerd. Deze duurzaamheidscertificering is over het algemeen in eerste instantie gericht op productie van voeding. Een aantal van deze certificeringsschema's streeft ook actief naar het verder verduurzamen van de landbouw. Dit type certificaat gaat in principe mee met de grondstof. Een voorbeeld is het Bonsucro certificaat voor duurzame rietsuiker.
- Biobased product certificering, waarbij bijvoorbeeld het percentage biobased grondstof in het product, of het al dan niet composteerbaar zijn van het product, wordt gecertificeerd. Dit zegt niet per se iets over de duurzaamheid van het product, maar een dergelijk certificaat kan goed werken als marketing instrument om het biobased product onderscheidend te maken in de markt. Verschillende biobased ondernemers in Nederland maken dan ook gebruik van deze certificaten voor hun producten.

De drie verschillende types van certificering zijn van een verschillende orde en vragen meer of minder acties of aanpassingen van een bedrijf. Het is mogelijk om een biobased product te maken van een gecertificeerde grondstof (bijvoorbeeld met een Bonsucro certificaat) en op die manier aan te tonen dat duurzame biomassa is gebruikt in het product. Dit kan voor een biobased product (geen biobrandstof) een alternatief zijn voor een certificaat als de NTA8080.

Hiernaast zijn voor toepassingen van producten in specifieke sectoren zoals bijvoorbeeld de bouw specifieke productcertificaten vereist, die verschillen per sector. In de bouw zijn relatief veel kleinere ondernemers met biobased producten actief. Een aantal van de in dit onderzoek onderzochte cases hebben een directe link met de bouw, waarbij normalisatie en certificering erg belangrijk zijn. Een aantal van deze belemmeringen wordt geadresseerd in de green deal biobased bouwen[§]

3.2 Belemmeringen ervaren door ondernemers

Uit de gevoerde gesprekken en de bestudeerde cases (appendix) komt naar voren dat ondernemers op verschillende manieren belemmeringen ervaren op het gebied van certificering van biobased producten en van duurzaamheid. Hieronder worden de belangrijkste belemmeringen besproken.

Betrokkenheid van MKB bij opstellen van de normen waarop certificaten gebaseerd worden.

Normen worden in normcommissies vastgesteld, in de normcommissies hebben naast experts ook marktpartijen zitting. Het is echter lastig voor MKB-ers om bij normcommissies aan te sluiten onder andere door gebrek aan tijd en kennis. Bovendien moet soms worden betaald om lid te mogen zijn van een normcommissie. Dit gebrek aan inbreng van het MKB heeft soms tot gevolg dat testmethoden die in de normen worden voorgeschreven minder geschikt zijn voor de innovatieve producten van MKB bedrijven.

Ook de tijd die zit tussen het vaststellen van een norm en het moment waarop deze bijvoorbeeld in het bouwbesluit wordt opgenomen kan lang zijn, wat voor een MKB-ondernemer een groot probleem kan zijn omdat hij dan nog niet de markt kan betreden.

Het verkrijgen van een certificaat dat het product aan een bepaalde norm voldoet is vaak kostbaar.

Het testen van producten volgens de norm en vervolgens een certificaat aan het product toekennen wordt gedaan door commerciële partijen. Sommige testen, bijvoorbeeld voor het composteringcertificaat, zijn bovendien tijdrovend. Certificaten zijn daarom vaak duur, een composteringcertificaat kost per grade (materiaaltype) zo'n € 18.000 à 20.000. Dit kan voor een MKB-er een te hoge drempel zijn in verhouding met de mogelijke opbrengsten van de verkoop van het product. Extra lastig hierbij is dat biobased producten nu vaak al wat duurder zijn dan de gangbare producten. Een certificaat maakt het product dan nog duurder. Dit betekent dat sommige markten moeilijk te betreden zijn voor MKB-ers.

Ontbrekende of niet passende certificaten

Voor sommige innovatieve producten of toepassingen zijn geen normen en dus geen certificaten. Dit maakt het soms voor een ondernemer lastig om de kwaliteit of functionaliteit van zijn product aan te tonen.

Uitvoeren van een soms noodzakelijke LCA is erg kostbaar

In de bouw is het uitvoeren van een LCA een vereiste om een product in de nationale milieudatabase te laten opnemen. Het uitvoeren van een LCA is kostbaar en goede data over de verschillende stappen in het productieproces zijn niet altijd beschikbaar. Wanneer voor een innovatief product ook nog nieuwe data moeten worden verzameld wordt de LCA nog vele malen kostbaarder.

[§] <http://www.greendealbouwen.nl/>

Duurzaamheids certificering voor biobased producten is nog niet uitgekristalliseerd

Verschillende certificaten die de duurzaamheid van in het product gebruikte biomassa aantonen zijn op dit moment in ontwikkeling. Er speelt hier echter ook nog een aantal wetenschappelijke discussies over welke aspecten moeten worden meegenomen in de duurzaamheidsbepaling. Dit maakt dit onderwerp ingewikkeld en lastig te doorzien voor MKB ondernemers. De verwachting is dat dergelijke duurzaamheids certificering wel steeds belangrijker zal worden. Niet in alle markten wordt duurzaamheids certificering momenteel door de MKB-ers als een belemmering ervaren, maar dit zal wellicht veranderen wanneer duurzaamheids certificaten vaker vereist worden door afnemers. Ook duurzaamheids certificaten zullen naar verwachting relatief kostbaar zijn (zie ook paragraaf 4.1).

Van fossiele producten wordt geen duurzaamheids certificaat gevraagd

Een belemmering zit daarnaast in het feit dat bij een alternatief, fossiel gebaseerd product de duurzaamheid van de grondstoffen eigenlijk zelden een punt van discussie is. De duurzaamheids discussie werpt voor het maken van een biobased product dus een extra drempel op.

Tenslotte

MKB-bedrijven zijn natuurlijk niet allemaal over één kam te scheren. De slagkracht van een bedrijf in normerings- en certificeringszaken is sterk gerelateerd aan de omvang van het bedrijf. Een bedrijf met één tot enkele werknemers heeft over het algemeen zeer weinig mogelijkheden om zich goed te (laten) representeren, een bedrijf met enkele tientallen werknemers heeft vaak al meer mogelijkheden. Grotere MKB-ers, het "middenbedrijf" hebben meestal wel de mogelijkheid om hun belangen te vertegenwoordigen met betrekking tot normerings- en certificeringsissues. Maar ook deze bedrijven lopen natuurlijk aan tegen de belemmeringen die normering en certificering kunnen opwerpen voor innovatieve producten, ze hebben alleen meer mogelijkheden om hun belangen te verdedigen.

---

4 Resultaten en aanbevelingen

Het onderzoek heeft geleid tot:

- 1) Een bijdrage aan het agenderen van dit vraagstuk.
- 2) Aanbevelingen voor het succesvol inzetten van certificering, te gebruiken als richtsnoer voor die trajecten waarbij de programmadirectie BbE betrokken is bij certificering of normalisatie.
- 3) Een drietal actielijnen aansluitend bij lopend beleid.
- 4) Overige aanbevelingen

Deze vier onderwerpen worden hieronder verder uitgewerkt.

4.1 Agenderen van het vraagstuk

Onderdelen van de gesignaleerde vraagstukken zijn niet nieuw. In de kabinetsreactie normalisatie^{**} die de minister in 2011 aan de Tweede Kamer stuurde was er ook aandacht voor de betrokkenheid van het MKB in het normalisatie proces. Dit biobased economy traject heeft weer extra de aandacht gevestigd op de constatering dat certificering innovatie kan belemmeren. De resultaten van de verkenning uit dit traject zijn in het kader van de rapportage van het programma botsende belangen in de biobased economy aan de Kamer gemeld.^{††}

Omdat de ervaren belemmeringen waarschijnlijk generiek zijn voor MKB bedrijven in innovatieve sectoren zoekt het programma verbreding bij andere (top)sectoren.

In het kader van deze biobased economy verkenning is met veel ondernemers, deskundigen en ambtenaren gesproken. Dit traject op zich leidde al tot bewustwording bij deze partijen. Tevens maakte dit de weerstanden en beperkingen duidelijk:

- Het gevoelde adagium bij overheid, NGO's en grootbedrijf 'certificeren voor duurzaamheid in BbE is goed, en hoe uitgebreider hoe beter' leidt soms tot een overmatige aanpak. Europese trajecten, green deals en de doorvertaling van de adviezen van de commissie Corbey^{††} hebben hierdoor de neiging (te) uitgebreid te worden.
- Certificering is ook business, bedrijven verdienen hier geld aan. Versimpeling aanbrengen in certificering kan leiden tot minder business.
- Certificering is primair iets van de markt. Dat hierbij een spanning kan optreden tussen grootbedrijf en bestaande bedrijvigheid versus MKB en nieuwe bedrijven is mogelijk en geen reden voor actie vanuit de overheid. Echter, zoals eerder beschreven, heeft de overheid soms ook een vorm van betrokkenheid bij certificering. Legitimatie voor ingrijpen kan ontstaan als normalisatie en certificering innovatie belemmert.
- Vaak mist het MKB de kennis en de tijd om aan normalisatietrajecten deel te nemen. Het MKB 'haalt zijn schouders op', andere partijen geven aan dat het MKB soms een slachtofferrol aanneemt, met name als ze ergens een grote belemmering ervaren. In andere gevallen zoekt het MKB eigen oplossingen.
- Het idee de NTA 8080 naar niet-brandstoffen uit te breiden is bij het MKB bedrijven beperkt bekend. Ook de Commissie Corbey is bij veel van de MKB ondernemers, die al jaren actief zijn in de biobased economy, niet bekend. Een aantal ondernemers geeft aan dat zij weten waar

---

^{**} <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2011/07/01/kabinetsreactie-op-project-kenbaarheid-van-normen-en-normalisatie.html>

^{††} <http://www.rijksoverheid.nl/bestanden/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2013/04/18/brief-aan-de-tweede-kamer-wegnemen-van-belemmeringen-in-wet-en-regelgeving-in-de-biobased-economy/microsoft-word-13014610.pdf>

^{‡‡} Commissie Corbey, officieel "Commissie voor duurzaamheidsvraagstukken biomassa".

---

hun grondstoffen vandaan komen, en dat dat voor hun genoeg is om te laten zien dat hun product duurzaam is.

- Normalisatie en certificering kunnen door de overheid gebruikt worden in het kader van wetgeving. Bijvoorbeeld als één van de manieren om meer open geformuleerde doelvoorschriften in te vullen. Maar het komt echter ook voor dat een bepaalde norm of certificaat verplicht is. Bij normalisatie en certificering vanuit de markt stelt de overheid niet de normen, maar het bedrijfsleven. Normen zijn facultatief maar soms wordt een norm toch dwingend voorgeschreven.
- De kosten voor certificering zijn, afhankelijk van het type certificaat, substantieel: een compostercertificaat voor een nieuw product zo'n € 20.000, en, volgens een grove schatting, een FSC certificaat initieel 38.000 euro en jaarlijks €4000.^{§§} Sommige certificaten vereisen een verandering in de bedrijfsvoering, dit kan substantiële kosten met zich meebrengen.

4.2 Hoe helpt certificering de BbE ondernemer in het MKB

Certificering is een instrument van de markt. Maar de overheid kan op verschillende manieren betrokkenheid hebben bij certificering en normalisatie. Soms in relatie tot regelgeving, waarbij het certificaat in de regelgeving opgenomen kan zijn of in een toezichtondersteunende rol waarbij de toezichthouder certificaathouders anders kan benaderen dan niet-certificaathouders. Maar de overheid kan ook betrokkenheid hebben zonder dat er een directe relatie met wetgeving is. Het gaat dan om certificaten die bijdragen aan een bepaald publiek belang. De overheid heeft dan een faciliterende en stimulerende rol^{***}. Ze entameert ontwikkeling van normalisatie en certificering, benut deze bij regelingen of kan meerwaarde aan certificering geven middels communicatie en als launching customer.

Binnen de directie BbE is afgesproken om onderstaande succesfactoren als richtsnoer gebruiken als er vanuit de directie betrokkenheid is bij de ontwikkeling van normalisatie en certificering voor biobased producten.

Succesfactoren

*** Houd het simpel.**

- Je kunt zeer veel factoren meenemen maar certificeren op basis van duurzame grondstoffen geeft al flinke basis voor de 80-20 regel, omdat het grootste gevaar voor het ontbreken van duurzaamheid vooralsnog bij de grondstofproductie ligt.
- Pas op voor een wildgroei van certificaten.
- Maak normalisatie niet te gedetailleerd. Te gedetailleerde normalisatie kan potentieel innovatieve producten die op een enkel aspect niet voldoen tegenwerken.
- Kijk naar mogelijkheden voor ingroeimodellen waarin de normalisatie trapsgewijs wordt ingevoerd. Dit maakt het voor MKB beter mogelijk deel te nemen.

*** Houd het goedkoop**

- Hoe minder factoren worden meegenomen, hoe goedkoper.
- Zorg dat een certificaat in de productieketen door het (tussen)product kan worden meegenomen en niet voor iedere fase een apart certificaat nodig is.
- Zorg dat niet voor ieder product een nieuw certificaat nodig is.
- Relateer de kosten van certificering niet aan de potentiële omzet maar aan de potentiële winst.
- Denk aan het betrekken van MKB in voortraject.

---

^{§§} Rob Blank, Sira Consulting, Persoonlijke communicatie

^{***} De verschillende varianten van certificatie in relatie tot overheidsbeleid en de randvoorwaarden daarbij zijn beschreven in het kabinetsstandpunt 'accreditatie en certificatie in het kader van overheidsbeleid'.

-
- * **Zorg voor goede checks & balances bij het opstellen van normalisatie en certificering.**
    - Betrek MKB voldoende in het voortraject. Veelal zitten gevestigde belangen (grote bedrijven, commerciële certificeringinstellingen) en NGO's aan tafel die minder belang hebben bij een simpele of beperkte normalisatie en certificering. Complexe normalisatie en certificering kan zelfs een instrument zijn om met innovatief MKB te concurreren.
    - Zorg dat betrokken (MKB) bedrijven geïnformeerd zijn over normalisatie en certificeringstrajecten.
    - Bedenk dat een brancheorganisatie ook veel gevestigde belangen vertegenwoordigt en daardoor niet altijd een goede vertegenwoordiger zal zijn van het innovatieve MKB in de branche.
    - Denk goed na over het effect van het certificaat in de markt, kijk uit voor greenwashing.

  - * **Denk aan wat certificering betekent in de uitvoering**
    - Zorg dat certificering zich niet vertaalt in een complexere bedrijfsvoering die met name bij het MKB relatief veel impact kan hebben.
    - Soms kan normalisatie genoeg zijn en is certificering overbodig. Bedrijven kunnen ook op andere wijze aangeven dat zij aan de normen voldoet.
    - Doe een uitvoeringstoets om onverwachte uitvoeringsaspecten zichtbaar te maken.

  - * **Draag als overheid eraan bij dat gecertificeerde producten meerwaarde krijgen**
    - Overheid als launching customer
    - Communiceer dat je waarde hecht aan certificaat
    - Accepteer certificaat als grondslag voor subsidies of lagere risicogroep bij inspecties

Dit richtsnoer sluit in principe aan bij de zelfreguleringsvariant uit het kabinetsstandpunt (zie kader)

17 De zelfreguleringsvariant (kabinetsstandpunt).

Bij deze variant beogen bedrijven of maatschappelijke organisaties zich met een certificaat te onderscheiden op de markt van producten of diensten met betrekking tot een maatschappelijk relevant publiek belang. De overheid kan de certificatie via promotie of financiële ondersteuning stimuleren zodat transparantie ontstaat met betrekking tot het aanbod van bepaalde goederen of diensten in de markt waarvan de aanschaf (indirect) bijdraagt aan de realisatie van beleidsdoelstellingen als veiligheid, gezondheid of milieu. Deze variant is met name geschikt als de overheid kan en wil vertrouwen op zelfregulering of wil overgaan tot deregulering. Zij bezit dezelfde kenmerken als de volledig private certificatieregelingen die geen publieke doelstelling beogen, en daarom buiten het kader van dit kabinetsstandpunt vallen, zoals de meeste ISO9000 certificaten.

Vormgeving:

- deze variant heeft geen relatie met wetgeving.
- ter versterking van het vertrouwen in de certificatieregeling is een RvA-accreditatie van CI's wenselijk.
- aan het bezit van het certificaat zijn geen rechtsgevolgen verbonden.
- de overheid kan desgewenst deelnemen aan normstellende activiteiten en (voor zover van toepassing) zitting nemen in een (C)CvD.
- vanwege het publieke belang van de regeling dient de overheid zicht te houden op de ontwikkelingen in de markt (monitoren).
- de overheid kan de ontwikkeling van regelingen in deze sfeer desgewenst stimuleren.

4.3 Drie actielijnen

Uit het voortraject zijn voor het komende jaar een drietal actielijnen naar voren gekomen:

1. De doorvertaling van bovenstaande noties naar lopende trajecten
2. Launching customer en duurzaam inkopen
3. Verankeren van de uitkomsten binnen verschillende beleidslijnen, breder dan alleen BbE

1. De doorvertaling van bovenstaande noties naar lopende trajecten.

Normalisatie en certificering zijn thema's die regelmatig in de beleidsvoorbereiding terugkomen.

Hierbij geven de gedefinieerde succesfactoren (paragraaf 4.2) input. Een drietal reeds lopende trajecten is specifiek relevant om de noties van AD 2 in mee te nemen :

- a. De discussies in de commissie Corbey over de duurzaamheid van biomassa voor toepassingen in de biobased economy. Hierbij sluit de discussie aan dat het belangrijk is een werkbare vorm van duurzaamheidscertificering te ontwikkelen. Indien partijen geen werkbare vorm kunnen vinden dan past een keuze vanuit de overheid welke duurzaamheidseisen hierbij gesteld moeten worden. Er zijn meerdere duurzaamheidscertificaten voor biomassa grondstoffen waarbij kan worden aangesloten.
- b. De green deals, en dan met name de green deal groencertificaten^{†††}.
- c. De Nederlandse normcommissie en het EU traject voor normalisatie voor biobased producten^{†††}, die werken aan normen voor biobased content en duurzaamheid.

Belangrijk bij deze drie trajecten is dat de betrokken partijen de belangen van het innovatieve MKB meenemen. Dit vraagt betrokkenheid van MKB-ers bij deze trajecten, waar de overheid hen in faciliteert. Maar daarnaast dienen ook de effecten die de uitkomsten van deze trajecten hebben voor het innovatieve MKB goed mee worden gewogen. Denk hierbij aan het zichtbaar maken van de kosten voor het te verkrijgen certificaat en de consequenties in de uitvoering en bedrijfsvoering, en de economische effecten. Dit kan worden gedaan door het leveren van hand- en spandiensten of het MKB faciliteiten te bieden.

2. Launching customer en duurzaam inkopen.

Voldoen aan normalisatie en certificering heeft waarde als ondernemers hier economisch rendement uit halen. Ondernemers brengen regelmatig naar voren dat de overheid de mogelijkheid heeft om als launching customer op te treden en daarmee het gebruik van biobased producten te stimuleren. De mogelijkheden voor de overheid om als launching customer op te treden zijn echter beperkt, vanwege de aanbestedingsregels. Om de inkoop van biobased producten toch te stimuleren worden momenteel pilots biobased inkopen uitgevoerd door de overheid, met als doel het ontwikkelen van een inkoopwerkwijze waarbinnen biobased producten een eerlijke kans krijgen. Juist specifieke eigenschappen kunnen er namelijk voor zorgen dat de levensduurkosten (total cost of ownership ofwel TCO) voor biobased producten gunstiger uitvallen. Vaak vallen deze voordelen samen met eigenschappen met betrekking tot de biologische afbreekbaarheid of composteerbaarheid van biobased producten

Certificeren speelt hierbij vanzelfsprekend een rol omdat een ondernemer aan de hand van een certificaat kan aantonen dat zijn product biobased is. Op deze manier geeft de overheid tegelijkertijd een meerwaarde aan het certificaat. Hiernaast zal de ondernemer ook moeten laten zien dat zijn product aan bepaalde duurzaamheidseisen voldoet. Ook dit kan met een certificaat.

Bij inkopen door de overheid kan een ingroeimodel worden gebruikt, waarbij kleine ondernemers met vernieuwende producten langer de tijd krijgen om aan bepaalde eisen te voldoen. Dit is met name relevant voor eisen met betrekking tot het aantonen van de duurzaamheid van het product.

Royal Haskoning DHV heeft, in opdracht van het ministerie van I&M en voortkomend uit een green deal, onderzocht welke productcategorieën geschikt zijn voor duurzaam biobased inkopen en hoe de overheidsinkoper dit kan organiseren. Voor catering, gebouwrenovatie en grond- weg en waterbouw

---

^{†††} De green deal groencertificaten zie:

<http://www.ondernemendgroen.nl/SiteCollectionDocuments/OndernemendGroen/B118%20-%20Green%20Deal%20NRK%20Groen%20Certificaten.pdf>

^{†††} Zie voor meer informatie: <http://www.biobasedeconomy.eu/standardisation/cen-tc411/>

---

worden pilots verder uitgewerkt. De 'Wegwijzer Biobased Inkopen' is op internet geplaatst op de website van Planoo.

3. Verankeren van de uitkomsten binnen verschillende beleidslijnen, breder dan alleen BbE.

Hiervoor moeten drie zaken worden opgepakt:

- a. Communicatie: Ondernemers vragen de overheid bij het grote publiek bekend te maken welke mogelijkheden en voordelen biobased producten bieden. Daarnaast hebben ondernemers ervaring met 'onterechte' kritiek van NGO's. In deze situatie vragen ze stellingname van de overheid ten aanzien van de correctheid van de norm. Omdat certificering een instrument van het bedrijfsleven is, past hier echter terughoudendheid. De overheid moet wel een visie hebben op wat ze als minimumeisen voor duurzaam wil accepteren en dat ten opzichte van derden zoals NGO's ook willen uitdragen. Bekeken moet worden wat hierin mogelijk is en wat de directie BbE kan meenemen in de te ontwikkelen communicatiestrategie vanuit de directie.
- b. Indirect ondersteunen van biobased certificaten. De overheid kan certificaten meerwaarde geven door ze te accepteren voor subsidie- of ondersteunende regelingen, zoals bijvoorbeeld de VAMIL/MIA regeling. De overheid kan echter niet bepaalde certificaten voortrekken. Dit moet verder worden uitgewerkt en waar mogelijk geïmplementeerd.
- c. Aansluiten bij overig beleid. Hiervoor moet verder worden uitgewerkt hoe de uitkomsten van het traject kunnen worden verankerd in: de topsectoren, het beleid van de directie ondernemerschap, het rijksbeleid voor gebruik van accreditatie en certificatie in het kader van overheidsbeleid, Actal en eventueel andere relevante partijen.

4.4 Overige aanbevelingen

Uit de analyse van met name de cases (appendix) komt nog een aantal andere zaken naar voren die binnen de overheid verdere aandacht verdienen.

Een terugkerend thema is de moeite die (kleinere) MKB bedrijven hebben om een rol te spelen in de normcommissies. Hier spelen drie verschillende belemmeringen: (te) weinig tijd om een bijdrage te leveren in de commissie, (te) weinig expertise ook om bijvoorbeeld de effecten van bepaalde besluiten goed te voorzien, en te weinig geld om bijvoorbeeld de bijdrage te betalen. Gezien het feit dat dit een telkens terugkerend issue is, waar (nog) geen goede oplossing voor gevonden is verdient het aanbeveling om te onderzoeken of de overheid extra maatregelen kan nemen om deze belemmering te verminderen.

Dit zou bijvoorbeeld kunnen door de MKB-er financieel te ondersteunen voor de bijdrage aan een commissie (vergelijk de SBIR constructie, waarbij de MKB-er financiële ondersteuning krijgt om onderzoek voor innovatie te doen op een specifiek onderwerp). Een andere mogelijkheid is wellicht om vanuit de overheid een vertegenwoordiger in de commissie af te vaardigen die specifiek de belangen van de innovatieve bedrijven/producten behartigt. En wellicht zijn er nog andere werkbare vormen te vinden.

Een ander punt zijn de kosten die gemaakt moeten worden voor het verkrijgen van een certificaat en die soms niet in verhouding staan met de verwachte winst die een product op moet leveren. Daardoor kan een markt voor een innovatief product in de praktijk niet toegankelijk zijn. Onderzocht moet worden of en hoe de overheid, onder bepaalde voorwaarden een deel van de kosten van normering en certificering op zich kunnen nemen.

Normering en certificering kunnen in de praktijk concurrentiebeperkend werken. Certificering blijft echter een zaak van de markt, dat biedt weinig aanknopingspunten voor de overheid om formeel actie te ondernemen. Onderzoeken hoeveel ruimte van handelen er is voor de overheid maakt het mogelijk een handelingsperspectief te definiëren.

Certificering van de duurzaamheid van fossiele grondstoffen zou de concurrentiepositie van biobased producten kunnen versterken. Dit punt is meerdere keren teruggekomen in de discussie met stakeholders.

Ook kan gedacht worden aan innovatieve manieren om producten te certificeren, bijvoorbeeld door het uitvoeren van een voorbeeldproject, waarbij verschillende innovatieve producten en materialen door ondernemers worden ingebracht, die hiervoor in ruil een attest kunnen ontvangen met betrekking tot de toepasbaarheid van hun product.

Indien de overheid betrokken is bij het omzetten van normen naar wetgeving (zoals bijvoorbeeld bij het bouwbesluit, zie case 1 uit de bijlage), is een korte doorloop van de procedures van belang. Momenteel is de doorlooptijd lang, voor een kleinere ondernemer soms te lang om een goede businesscase te krijgen.

---

5 Conclusies

De aanleiding voor het traject dat heeft geleid tot deze notitie waren belemmeringen ten aanzien van certificering van biobased producten die BbE MKB ondernemers benoemden. Bij de verkenning en resultaten is gebleken dat de belemmeringen van normalisatie en certificering voor een groot aantal innovatieve MKB bedrijven in de BbE herkenbaar zijn en bovendien complex van aard zijn. De verkenning heeft noties gegeven hoe normalisatie en certificering kunnen bijdragen innovatie in de BbE en wat de rol van de overheid hierbij kan zijn. De uitvoering van deze lijnen dragen bij aan het wegnemen van de door ondernemers genoemde belemmeringen.

---

6 Referenties

1. Sira Consulting, Botsende belangen in de biobased economy (2011)
2. Sira Consulting, Wegnemen van belemmeringen in de biobased economy (2013)

Appendix, drie cases uit de praktijk

Case 1. Isolatieschuim

Een vernieuwende isolatieschuim wordt gemaakt op basis van een heel andere grondstof dan het traditionele materiaal EPS (ook bekend als Tempex of piepschuim). Het nieuwe biobased isolatieschuim is inmiddels doorontwikkeld tot het materiaal met de laagste carbon footprint, maar nu ook de beste isolatiewaarde van alle gebruikte isolatiematerialen en het voldoet aan alle certificeringen.

De producent heeft er als lid van het college van deskundigen van de normcommissie in 2012 voor gezorgd dat de NEN1068:2008 aangepast is waarbij E/PLA, geëxpandeerd Polylactic acid, de technische naam voor het schuim als goedgekeurd isolatiemateriaal is opgenomen. De vernieuwde NEN1068:2012 is bekrachtigd in oktober 2012.

De overheid verwijst echter in het nieuwe bouwbesluit 2013 naar de NEN1068:2008 en niet naar de vernieuwde versie NEN1068:2012. In 2008 bestond het nieuwe schuim nog niet en dus is het voor het nieuwe bouwbesluit een nieuw materiaal. Voor de berekening van de isolatiewaarde moet dan met een 'straffactor' van 1,6 gewerkt worden. Hierdoor moet de isolatie 60% dikker worden aangebracht dan nodig om de isolatiewaarde te halen.

Het blijkt dat bij het in procedure brengen van de regelgeving (in dit geval het gewijzigde Bouwbesluit) BZK verwijst naar de – op dat moment meest actuele versie van de – NEN normen. Deze wettelijke trajecten hebben een lange doorlooptijd, een half jaar. Uiteindelijk is het toch gelukt om in het bouwbesluit 2013 te verwijzen naar de NEN1068:2012

De NEN is op de hoogte van de lange doorlooptijd van de procedure en zou daarover in elk geval transparant moeten zijn richting de deelnemers aan de commissie, en bij voorkeur de timing van de nieuwe versies op af moeten stemmen aangezien dit van groot belang is voor de ondernemers. BZK neemt 6 maanden doorlooptijd voor het aanpassen van het bouwbesluit, wellicht kan dit korter.

Case 2. Hennep- en vlassisolatiedekens.

Binnen de werkgroepen (normcommissies) waar de aanvullende normen voor de Europese product directives worden opgesteld spelen marktpartijen een belangrijke rol. Over het algemeen zitten in deze werkgroepen wel de grote partijen maar niet de kleine ondernemers. De normen worden zo opgesteld dat ze voor de huidige materialen en producten goed voldoen en gunstig uitkomen. Nieuwe producten kunnen soms door deze normen worden benadeeld, terwijl de functionaliteit van de nieuwe producten niet onderdoet voor de huidige producten.

De producenten van biobased bouwmaterialen zijn versnipperd, het zou goed zijn als er sterker als collectief wordt opgetreden om de belangen te behartigen.

In de bouw is ook een nationale milieudatabase in ontwikkeling. Deze dient om op basis van de toegepaste materialen de milieuprestatie van een nieuw gebouw door te kunnen rekenen. Om te worden opgenomen in deze database moet een LCA worden uitgevoerd. Dit kan kostbaar zijn, met name als nieuwe materialen worden toegepast die niet in de standaard LCA databases zitten.

Hennepisolatiedekens

In dit geval heeft de producent er voor gekozen dit niet te laten doen. De hennep isolatiedekens zitten dan ook niet in de nationale milieudatabase. Het rijk stelt vaak een berekening van de milieuprestatie

---

van een gebouw met data uit de nationale milieudatabase verplicht bij een aanbesteding, hoewel deze verplichting pas vanaf 2016 van kracht wordt. Een groot deel van de markt (overheid, corporaties) is hierdoor niet bereikbaar voor deze producent. De hennepdekenproducent benadert de markt via familiebedrijven en leveranciers die leveren aan particulieren.

Vlasisolatie dekens

Een producent van vlasisolatie dekens geeft aan bij de start van het bedrijf circa 100.000 euro te hebben geïnvesteerd om de voor zijn markten noodzakelijke certificering van zijn producten te regelen. De producent geeft aan dat hij hiermee deze belemmering afdoende heeft overwonnen.

Case 3. Ontbrekende certificaten.

Een producten van zetmeelplastics werkt hard aan het uitbreiden van zijn productenpalet. Nieuwe toepassingen voor het materiaal, waarbij de zetmeelplastic bepaalde functionele voordelen biedt, worden ontwikkeld. Hierbij wordt gezocht naar innovatieve oplossingen voor bestaande producten, bijvoorbeeld:

Een peilbuis die de grond in gaat om het waterniveau te meten, nu gemaakt van kunststof, waardoor de peilbuis moet worden verwijderd na gebruik. De zetmeelplastic peilbuis mag blijven zitten en zal na verloop van tijd afbreken. Een certificaat dat de geschiktheid van de buis kan aantonen bestaat vanzelfsprekend niet omdat een dergelijk product nog niet bestond. Voor de ondernemer blijkt dit een belemmering bij het op de markt brengen van zijn product.

Een demonstratie project waarbij de geschiktheid van een nieuw product voor een bepaalde toepassing zichtbaar gemaakt kan worden kan helpen om dergelijke belemmeringen te overwinnen.

Wageningen UR Food & Biobased
Research
Postbus 17
6700 AA Wageningen
T 0317 48 00 84
www.wageningenUR.nl/fbr

FBR Report BO-20-12-006

Wageningen UR Food & Biobased Research is een R&D-organisatie voor duurzame innovatie op het gebied van gezond voedsel, duurzame versketens en biobased producten. Food & Biobased Research ontwikkelt in nauwe samenwerking met haar opdrachtgevers creatieve oplossingen voor versnelling van duurzame en winstgevende groei.

De missie van Wageningen UR (University & Research centre) is 'To explore the potential of nature to improve the quality of life'. Binnen Wageningen UR bundelen 9 gespecialiseerde onderzoeksinstituten van stichting DLO en Wageningen University hun krachten om bij te dragen aan de oplossing van belangrijke vragen in het domein van gezonde voeding en leefomgeving. Met ongeveer 30 vestigingen, 6.000 medewerkers en 9.000 studenten behoort Wageningen UR wereldwijd tot de aansprekende kennisinstellingen binnen haar domein. De integrale benadering van de vraagstukken en de samenwerking tussen verschillende disciplines vormen het hart van de unieke Wageningen aanpak.
